

MINISTARSTVO FINANCIJA

**ZAVOD ZA MAKROEKONOMSKE
ANALIZE I PLANIRANJE**

**MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE U
2002. GODINI**

Zagreb, 15 svibnja 2003.

1. Makroekonomsko okruženje u 2002.

Osnovno makroekonomsko obilježje 2002. godine bio je nastavak relativno brzog gospodarskog rasta u uvjetima stabilnosti cijena. Ostvarena je najviša stopa rasta od 1997. godine, te najniža inflacija (promatrano na kraju razdoblja) od 1994. godine. Rast BDP-a bio je vrlo visok i iznosio je 5,2%, dok je inflacija u 2002. godini bila stabilna i iznosila 2,2%. Rast su zabilježila gotovo sva područja realnog gospodarstva. U drugoj polovici 2002. godine bilježimo brzi rast industrijske proizvodnje, koji je uz snažnu aktivnost u građevinarstvu i trgovini na malo, dao poticaj gospodarskom rastu.

Snažan gospodarski uzlet, pored spomenutog, rezultat je i uspješne turističke sezone. Prihodi od turističke djelatnosti u 2002. g. porasli su za više od 14% u odnosu na prethodnu godinu.

Saldo vanjskotrgovinske bilance ukazuje na relativno veći rast uvoza u odnosu na kretanje izvoza. Uvoz je dijelom povećan i zbog činjenice da je uvoz planiran za kraj 2001. godine prebačen na početak 2002., kada su primjenom sporazuma o slobodnoj trgovini uvedene niže carinske stope.

U 2002. godini krediti banaka zabilježili su rast od 31,2%, uz rast kredita stanovništvu od 43% i poduzećima od 22,7%. Rast kredita pridonio je porastu potrošnje i investicija, a u oba ova slučaja to je rezultiralo porastom uvoza. HNB je zbog toga poduzela mjere s ciljem usmjeravanja kreditnog rasta prema održivoj razini, što bi također trebalo pridonijeti stabilizaciji manjka na tekućem računu platne bilance, kao i smanjenju inozemnog duga.

Osim navedenog, najznačajniju ulogu na pozitivno kretanje kreditnog rejtinga Hrvatske, u 2002. godini imao je Stand-by aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom. Sukladno tome, započete su i nastavljene mnoge strukturne i druge reforme u gospodarstvu, koje su, zajedno sa svim drugim gospodarskim kretanjima i kriterijima iz aranžmana, pozitivno ocijenjene od strane MMF-a i drugih međunarodnih institucija.

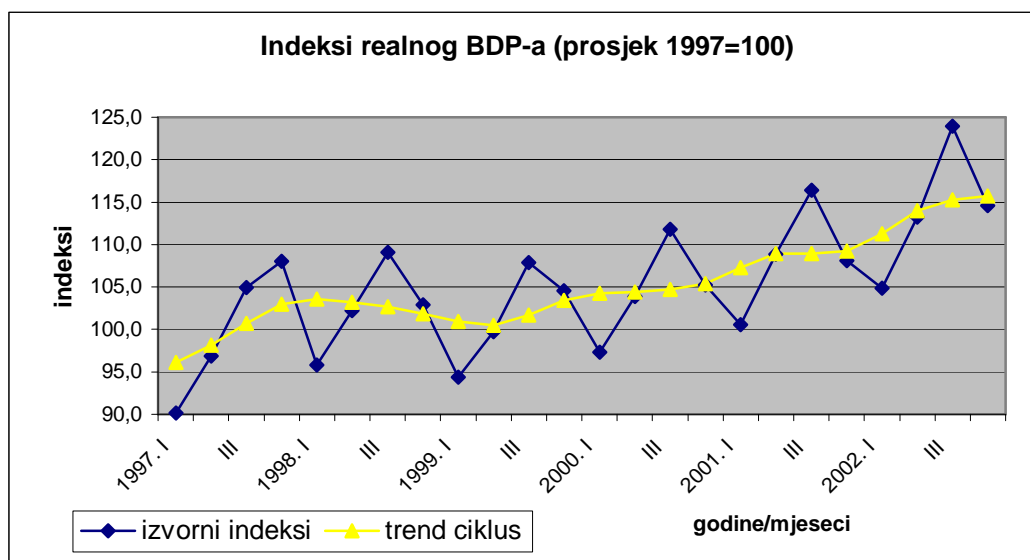
1.1. Bruto domaći proizvod

U 2002. godini nastavljen je gospodarski rast započet još 2000. Prema preliminarnim podacima državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod je u 2002. godini porastao za 5,2%.

Promatrano po pojedinim komponentama bruto domaćeg proizvoda, najveći doprinos rastu u 2002. godini dala je osobna potrošnja. Osobna je potrošnja u 2002. godini porasla za 6,6%. Najvažniji generatori rasta osobne potrošnje su: porast budžetskih transfera stanovništvu za oko 1,3%, rast kredita stanovništvu od 22% (udio stambenih kredita u ukupno odobrenim kreditima stanovništvu u 2002. godini prelazi 1/3), sve veća konkurentnost cijena i ponude roba i usluga na domaćem tržištu te smanjenje shoppinga u inozemstvu. Posebice ohrabruje nastavak porasta investicija, koje u 2002. godini u sva četiri kvartala bilježe porast, a u trećem kvartalu porast investicija iznosi čak 15,9%. Prosječni porast investicija je tijekom 2002. godine iznosio 10,1% (u zadnjem kvartalu 6,5%), a to je ukupnom rastu BDP-a pridonijelo s 2,3 postotna poena. Značajan poticaj investicijama su povoljniji krediti poduzećima. Nešto slabiji porast bilježi izvoz roba i usluga (rast od 1,2%). Uvoz je u 2002. godini porastao za značajnih 8,8% te je njegov negativan doprinos rastu bruto domaćeg proizvoda iznosio 4,8%. Državna potrošnja je već treću godinu za redom, svojim smanjenjem, dala negativan doprinos rastu BDP-a. Pad državne potrošnje u 2002. godini iznosio je 1,8%, što je u skladu s tendencijom racionalizacije državnih rashoda.

Promatrano prema prihodnoj metodi može se reći da su svi sektori u 2002. godini pozitivno doprinijeli ukupnom porastu bruto dodane vrijednosti. Porast bruto dodane vrijednosti u industriji je iznosio 4,0%, u trgovini 12,7%, u ugostiteljstvu 7,5%, transportu 6,8%, financijskom posredovanju 6,4%, u građevinarstvu visokih 13,9%, te u poljoprivredi 2,0 %.

Slika 1: Kretanje realnog BDP-a

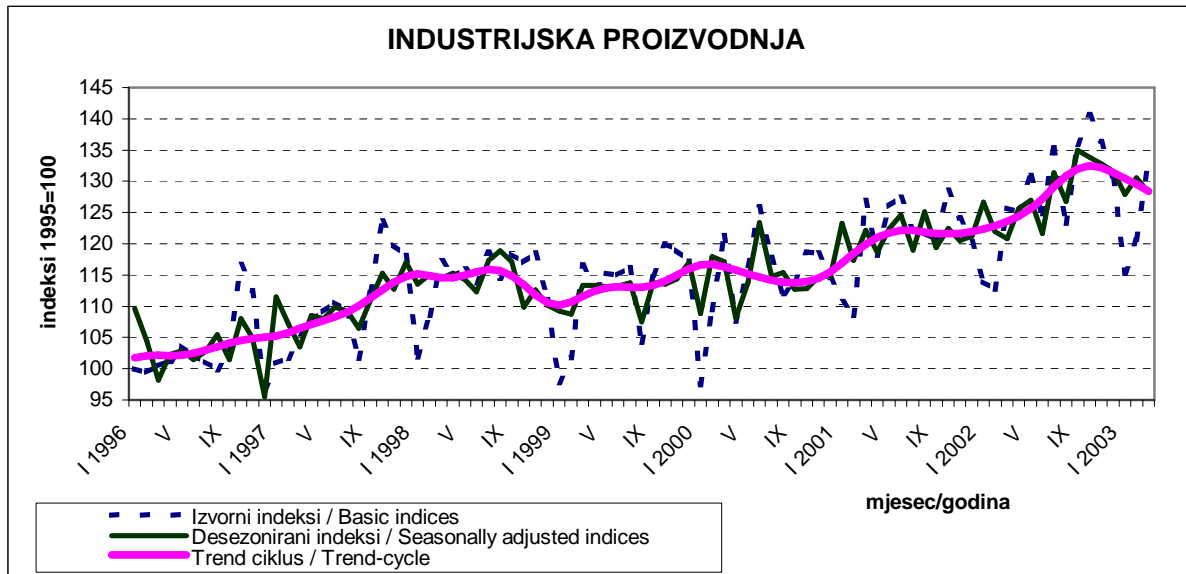
1.2. Industrijska proizvodnja

Obujam industrijske proizvodnje u Republici Hrvatskoj je u 2002. godini u odnosu na 2001. porastao 5,4% (5,5% desezonirano), što je značajno pridonijelo ukupnom gospodarskom rastu.

Promatrano prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, u 2002. godini, najveći doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje dala je prerađivačka industrija (koja u ukupnoj industriji sudjeluje s 83%) svojim rastom od 5,2% u odnosu na 2001.

Ukupnom rastu industrije, najviše je pridonijela proizvodnja hrane i pića (6,8%) koja čini najveći udio u prerađivačkoj industriji. Od ukupno 23 grane prerađivačke industrije, njih 18 zabilježilo je porast proizvodnje.

Slika 2: Kretanje industrijske proizvodnje

1.3. Trgovina na malo

Promet u trgovini na malo je u 2002. godini porastao 13,2% u odnosu na 2001. Kretanje prometa u trgovini na malo govori o povećanoj domaćoj potražnji što svakako koristi domaćoj industrijskoj proizvodnji odnosno ukupnoj ponudi. Osim zbog povećane potražnje, porast prometa u trgovini na malo rezultat je još nekih pojava koje valja istaći. Prije svega treba naglasiti utjecaj velikih trgovačkih lanaca na porast prometa u trgovini. Jačanjem konkurencije na domaćem maloprodajnom tržištu, domaće cijene postale su znatno konkurentnije u odnosu na maloprodajne cijene naših susjeda. Ovo je djelovalo u smjeru smanjenja shoppinga u inozemstvu a povećanje domaćeg prometa. Porast prometa dijelom je rezultat boljeg statističkog obuhvata velikih trgovačkih lanaca nego malih trgovaca. Osim toga veliki lanci su djelovali u smjeru smanjenja sive ekonomije u ovom dijelu gospodarstva, te se sada prometi realnije prikazuju.

Porast prometa u trgovini na malo također je potpomognut državnim transferima stanovništvu (vraćanje duga umirovljenicima, dječji doplatak) kao i porastom kredita stanovništvu.

1.4. Turizam

Noćenja turista u 2002. godini zabilježila su porast od 3%. Broj noćenja stranih turista porastao je 3%, dok su noćenja domaćih turista smanjena za 1%. Ovakva kretanja dolazaka i noćenja stranih gostiju svakako su poželjna i govore o njihovom povratku na Jadran. Međutim, pad broja noćenja domaćih gostiju možda upozorava na njihovu nedovoljnu ekonomsku snagu ili na nalazak alternativnih smještaja koji statistički ostaju nezabilježeni.

U strukturi noćenja stranih turista najviše noćenja ostvarili su turisti iz Njemačke (27,2%), Slovenije (12,6%), Italije (12,3%), Češke (11,5%), Austrije (8,9%), Poljske (5,5%) i Mađarske (4,4%), što znači da su navedene zemlje ostvarile 82,4% noćenja, dok su turisti iz ostalih zemalja ostvarili 17,6% noćenja.

1.5. Građevinarstvo

Nakon što je u 1999. i 2000 godini zabilježio snažan pad, u 2001. godini, oporavkom investicijske aktivnosti obujam građevinskih radova zabilježio je porast od 3,6%. Ovaj trend nastavljen je i 2002. godine s još većom stopom porasta fizičkog obujma građevinskih radova od 12,8%. Za očekivati je da će se ovaj trend nastaviti u 2003.

1.6. Cijene i tečaj

1.6.1. Cijene

U 2002. godini prosječna inflacija je, mjerena cijenama na malo, iznosila 2,2%. Troškovi života u istom razdoblju porasli su 1,9%. Promatrano krajem razdoblja, cijene na malo su u prosincu 2002. godine bile tek 2,3% iznad onih iz prosinca 2001. godine (što je od 1994. godine najniža inflacija na kraju godine). Na stabiliziranje cijena je u 2002. godini, osim globalnih ekonomskih politika, pozitivno utjecalo i daljnje zaoštavanje konkurencije na domaćem tržištu.

Jedan od glavnih pokretača porasta cijena bilo je povećanje cijena goriva i energije od 1,1%. Cijene naftnih derivata kretale su se sukladno promjenama cijena na mediteranskom tržištu.

Proizvođačke cijene su nakon porasta od 3,6% u 2001. godini, u 2002. godini zabilježile pad od 0,4% što je pridonijelo povećanju konkurentnosti naših industrijskih proizvoda kako na domaćem, tako i na inozemnom tržištu. Ukoliko promatramo na kraju razdoblja tada su cijene proizvođača u prosincu 2002. godine zabilježile rast od 2,3% u odnosu na prosinac 2001. godine.

Tabela 1: Kretanje cijena

	2000	2001	2002
Cijene na malo, prosjek, %	6,20	4,90	2,20
Proizvođačke cijene, prosjek, %	9,70	3,60	-0,40
Troškovi života, prosjek, %	5,30	4,80	1,90

1.6.2. Tečaj

Osnovna značajka kretanja tečaja kune prema euru u 2002. godini jest izloženost aprecijacijskim pritiscima. Prosječno ostvareni tečaj u 2002. od 7,41 HRK/EUR bio je ukupno za 0,83% jači u usporedbi s prethodnom godinom. Tečaj HRK/EUR u 2002. se kretao u relativno uskom rasponu od 7,31 do 7,58 HRK/EUR. Na domaćem deviznom tržištu tijekom listopada, te u drugoj polovici prosinca 2002. godine bili su prisutni deprecijacijski pritisci što je prvenstveno rezultat jačanja potražnje za devizama. Potražnja za devizama jača zbog potrebe za servisiranjem inozemnog duga te plaćanja kratkoročnih inozemnih obveza.

Aprecijacija kune prema američkom dolaru u 2002. godini bila je značajna. Zabilježen je prosječni tečaj od 7,86 HRK/USD, što je 5,7% jači tečaj od onog zabilježenog u 2001. godini. Spomenuta aprecijacija bila je najizraženija u prosincu. Do slabljenja američkog dolara došlo je dijelom zbog geopolitičkih napetosti i rasta neizvjesnosti, a dijelom zbog neočekivanih nepovoljnih ostvarenja u američkom gospodarstvu.

Realni efektivni tečaj kune je, mjereno cijenama na malo, prema podacima HNB-a, u 2002. godini aprecirao 3,5% odnosno 3,4% deflacionirano cijenama industrijskih proizvoda pri proizvođačima. Ovo se u određenoj mjeri negativno odražava na konkurentnost hrvatskih proizvoda.

1.7. Zaposlenost i plaće

1.7.1. Zaposlenost

U 2002. godini prema podacima, Državnog zavoda za statistiku, prosječan broj zaposlenih iznosio je 1.340.830 što je za 1,2% više od prosjeka 2001. godine. Broj nezaposlenih u 2002. godini prosječno je iznosio 390 tisuća, a koncem prosinca 369 tisuća što je rezultiralo prosječnom stopom nezaposlenosti od 22,3% u 2002. godini.

Prema podacima ankete o radnoj snazi, koja mjeri zaposlenost prema metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO), prosječan broj nezaposlenih u prvom polugodištu 2002. godine iznosio je 14,4% što je smanjenje u odnosu na prosječan broj nezaposlenih u drugom polugodištu 2001. godine. Slijedom navedenog stopa nezaposlenosti je u promatranom razdoblju s 16,3% smanjena na 14,4%. Ovo je već druga godina od početka provođenja Ankete da je stopa nezaposlenosti u padu u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Ove podatke ipak treba uzeti s malo opreza jer ovakvi rezultati nisu samo posljedica kretanja na tržištu radne snage već dijelom i promjene obuhvata, te novih podataka o broju stanovnika.

Nezaposlenost je još uvijek jedan od najvećih problema s kojima se suočava hrvatsko gospodarstvo i hrvatska Vlada. Zbog toga je za naredno razdoblje predviđeno pokretanje niz programa za poticanje zapošljavanja, te je osnovan i Fond za zapošljavanje. Aktivna politika države u području zapošljavanja bi zajedno s porastom opće gospodarske aktivnosti i restrukturiranjem gospodarstva trebala u narednom razdoblju rezultirati pozitivnim pomacima i na ovom području.

1.7.2. Plaće i mirovine

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, prosječna isplaćena neto plaća u Republici Hrvatskoj u 2002. godini iznosila je 3720 kuna, što znači da je u odnosu na prethodnu godinu porasla 5% nominalno, dok realni porast (deflacionirano cijenama na malo) iznosi 3,1%.

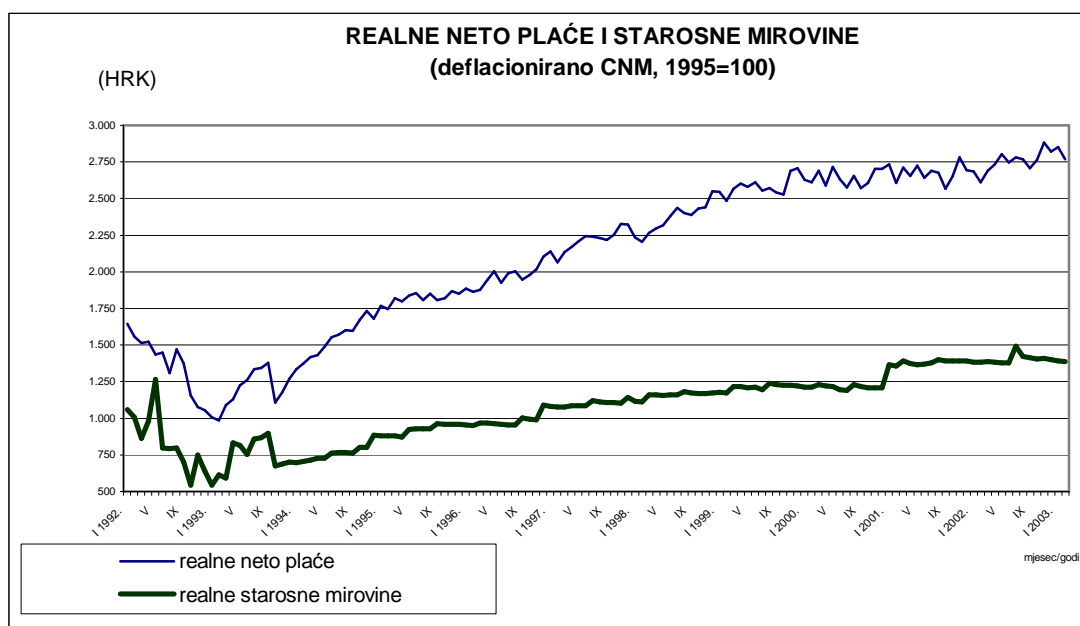
Prosječna mjesečna bruto plaća u 2002. godini iznosila je 5366 kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu nominalno više za 6%, a realno za 4,1%. Potrebno je spomenuti da je ovo porast gledano na 2001. godinu kada je baza mala, s obzirom na pad bruto plaća u 2001.

Ovakva kretanja prosječne bruto plaće nužno će djelovati na povećanje domaće konkurentnosti, za razliku od prijašnjih razdoblja, kada su bruto plaće rasle dvoznamenkastim brojkama i što je najznačajnije znatno brže od rasta produktivnosti. Ovo je vrijeme kada će takva kretanja biti dijelom nadoknađena što je vidljivo iz porasta bruto plaća i iz činjenice da je u prosincu 2002. godine porast proizvodnosti rada u industriji iznosio 9,6%.

Prosječna starosna mirovina u 2002. godini iznosila je 1.898,06, što u odnosu na 2001. godinu čini rast od 4% nominalno, odnosno za 2,3% realno.

Ovaj porast rezultat je "vraćanja duga umirovljenicima" ili preciznije povećanja mirovina radi uklanjanja razlika između mirovina ostvarenih u različitim razdobljima.

Slika 2: Kretanje neto plaća i mirovina

1.8. Vanjskotrgovinska razmjena

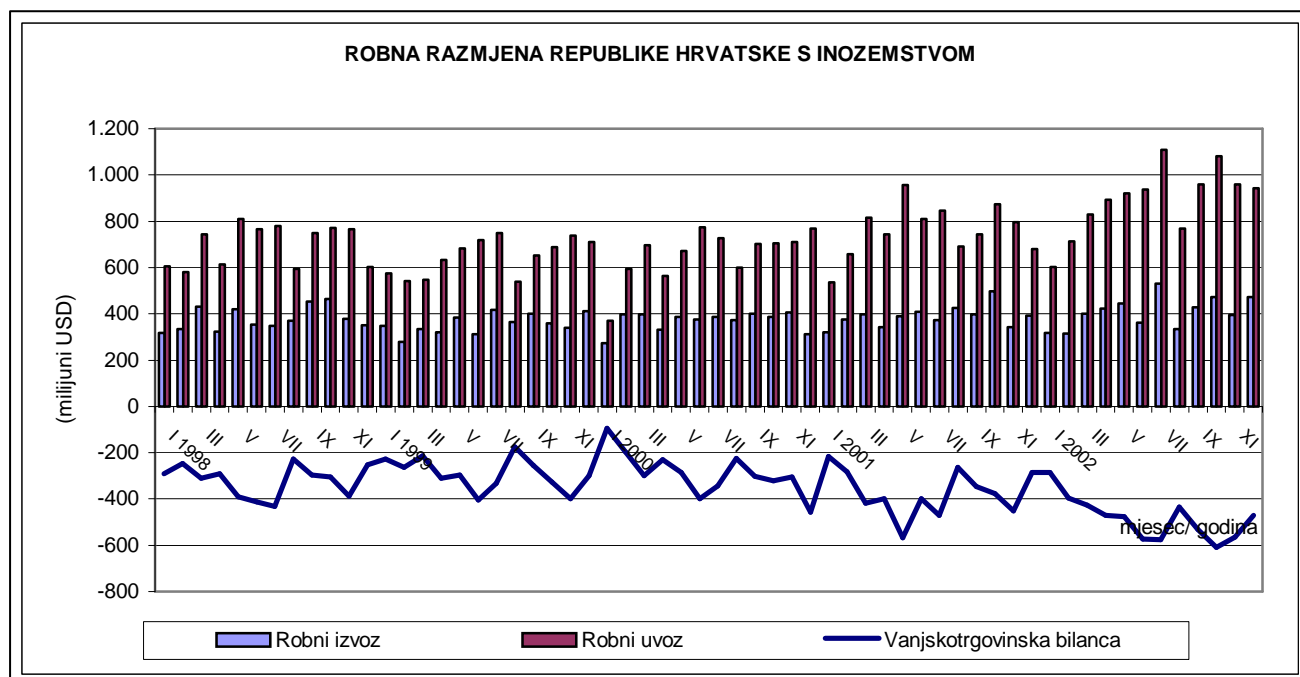
Ukupni izvoz Republike Hrvatske u 2002. godini, prema privremenim podacima Državnog zavoda za statistiku, iznosio je 4,898.7 milijuna USD što je porast od 5% u odnosu na 2001. godinu, dok je uvoz iznosio od 10,713.47 milijuna USD, dakle, povećao se za 17% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Ovakvo kretanje uvoza i izvoza rezultiralo je deficitom robne razmjene od 5.814,77 milijuna USD ili 29,8% većim nego u istom razdoblju 2001. godine.

Pokrivenost uvoza izvozom ostvarena je na razini od 45,7%.

Očito je da je ovakvo povećanje robnog deficita prije svega posljedica snažnog porasta uvoza. Razlozi kontinuiranog uvoza nalaze se prvenstveno u otvaranju hrvatskog gospodarstva i liberalizacije vanjske trgovine.

Na ovakav porast uvoza značajno je djelovao snažan porast uvoza cestovnih vozila koji je u odnosu na prethodnu godinu porastao za 12,2%. Ovaj je efekt još veći ako uzmemo u obzir veliku bazu iz 2001. godine koja je posljedica ukidanja određenih povlastica braniteljima, te sve povoljnijih uvjeta kreditiranja kupnje automobila. Međutim, pored motornih vozila, na snažan porast uvoza u prošloj je godini djelovala i investicijska aktivnost domaćeg gospodarstva. Naime, vrijednost uvezenih kapitalnih proizvoda iznosila je 3.266 milijuna dolara ili 16,7% više nego u 2001. godini.

Slika 3: Robna razmjena s inozemstvom

1.9. Platna bilanca

Deficit tekućeg računa platne bilance u 2002. godini iznosio je 1.546,7 milijuna američkih dolara, što je 6,9% BDP-a. U odnosu na 2001. godinu (kada je deficit tekućeg računa iznosio 3,7% BDP-a) Naime, do pogoršanja deficita tekućeg računa u 2002. godini najvećim dijelom došlo je uslijed snažnog porasta uvoza (automobila i kapitalnih dobara), koji je pratio povećanu potražnju na domaćem tržištu.

Prihod od turizma je u 2002. godini iznosio 3.811,4 milijuna USD ili 14,3% više nego u 2001. godini. Uočljivo je da devizni prihod od turizma u 2002. godini rastao znatno brže od broja noćenja stranih turista što bi svakako bilo poželjno i nužno kretanje i u budućnosti.

Bitno je spomenuti da je u 2002. godini zabilježen porast Međunarodnih pričuva HNB-a. Međunarodne pričuve su krajem 2002. godine iznosile 5.885,8 milijuna USD, što predstavlja povećanje od 25,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kada su iznosile 4.704,2 milijuna USD. Ova razina pričuva dostatna je za šestomjesečno pokriće uvoza dobara i ocijenjene vrijednosti usluga u 2002. godini. Takav pokazatelj Hrvatsku izdvaja kao zemlju s iznimno jakom međunarodnom likvidnošću.

1.10. Monetarna kretanja

1.10.1. Monetarna kretanja

Monetarno okružje u 2002. godini promatrano sa stajališta stabilnosti cijena, što je glavni cilj HNB-a, bilo je vrlo stabilno.

Novčana masa (M1) je u prosincu 2002. godine iznosila 30.869,8 milijuna kuna i veća je 30,2% nego u prosincu 2001., dok je M4 (ukupna likvidna sredstva) u istom razdoblju porastao 9,5% i u prosincu 2002. godine iznosi 116.141,8 mil. HRK. U istom razdoblju ukupni plasmani monetarnih institucija porasli su 30,0%. Plasmani banaka nebankarskom sektoru su nakon stagnacije u 1998. i 1999. započeli svoj rast 2000. godine i imaju tendenciju ubrzanja. Devizni depoziti kod poslovnih banaka su u prosincu 2002. godine u odnosu na prosinac 2001. godine porasli 0,3%.

U 2002. godini krediti poslovnih banaka poduzećima porasli su 22,63% što govori o jačanju trenda započetog još 2000. godine. Istovremeno su krediti stanovništvu porasli za 43%, što potiče rast osobne potrošnje. U uvjetima malog otvorenog gospodarstva kao što je hrvatsko, povećana domaća potrošnja velikim se dijelom namiruje iz inozemstva, što rezultira povećanjem uvoza, a to dalje utječe na povećanje deficita platne bilance i inozemnog duga. Međutim, sredinom siječnja 2003. godine HNB je poduzeo mjere usmjerene na usporavanje rasta plasmana banaka i ubrzo se očekuje njihov pozitivan učinak.

Razlog za spomenuti veliki porast kreditiranja stanovništva leži u interesnom ponašanju banaka. Naime, kamatne stope na kredite stanovništvu bitno su veće nego one koje banke zaračunavaju poduzećima. Porast kredita stanovništvu dvostruko je veći od porasta kredita poduzećima i time poduzeća gube primat u strukturi ukupnih kredita. U 2002. godini kamatne stope na dugoročne kredite s valutnom klauzulom stanovništvu bile su u prosjeku 3 postotna boda više od onih koje banke ostvaruju kreditiranjem poduzeća. Kamatne stope na kratkoročne kredite bez valutne klauzule stanovništvu bile su prosječno 8,5% više nego kamatne stope na kredite poduzećima. Kreditiranje stanovništva za banke je najizdašniji oblik zarade.

Zahvaljujući, između ostalog, i restriktivnijoj fiskalnoj politici ove Vlade tijekom 2000., 2001. i 2002. godine bili smo svjedoci pozitivnih monetarnih kretanja. Restriktivnija fiskalna politika dozvolila je HNB-u vođenje nešto ekspanzivnije monetarne politike.

Rezultati te politike su, gore opisana kretanja monetarnih i kreditnih agregata, te pad aktivnih kamatnih stopa. Kamatne stope na prekonoćnom tržištu u prosincu 2002. godine su iznosile 1,58% u odnosu na 2,49% u prosincu 2001.

Kamatne stope na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule su porasle su sa 9,49% u prosincu 2001. godine na 11,24% prosincu 2002. godine. Na dugoročne kunske kredite bez valutne klauzule kamatna je stopa s 11,42% krajem 2001. godine pala na 7,32% u prosincu 2002. godine. U istom je razdoblju kamatna stopa na kratkoročne kredite s valutnom klauzulom smanjena s 9,45% na 9,34%, dok je na dugoročne smanjena nešto više i to s 9,20% na 7,98%.

U 2002. godini ostvaren je i snažan rast depozitnog novca. Godišnja stopa rasta depozitnog nova u 2002. godini je 37,4% i od porasta u 2001. koji je iznosio 26,7%. Kretanje depozitnog novca ima snažan utjecaj na kretanje novčane mase (M1), koja također bilježi postojan rast. Iako je rast ukupnih likvidnih sredstava (M4) usporen u 2002. godini i iznosi 9,5% (u odnosu na 2001. kada iznosi 45,2%), bankovni sustav i dalje raspolaže viškovima likvidnosti te na tržištu novca ima dovoljno sredstava.

2. OSTVARENJE DRŽAVNOG PRORAČUNA ZA 2002. GODINU

Središnji je državni proračun u 2002. godini prikupio 69,870 milijardi kuna prihoda, što je 99,5 % od ukupno planiranih prihoda za 2002. godinu.

Ukupni rashodi središnjeg državnog proračuna u 2002. godini iznosili su 73,742 milijardi kuna, što predstavlja izvršenje od 99,07 % od ukupnih planiranih rashoda u ovoj godini.

Ukupni deficit središnjeg proračuna (bez izvanproračunskih fondova) za promatrano razdoblje iznosio je 3,872 milijarde kuna. Financiranje deficita na stranom tržištu u iznosu od 2,274 milijarde kuna proizlazi iz emisije državnih obveznica (Euro obveznica i obveznica denominiranih u japanskim jenima).

Na domaćem tržištu, financiranje deficita u iznosu od 1,598 milijardi kuna u najvećoj mjeri se odnosi na izdavanje dugoročnih obveznica te kratkoročnih trezorskih zapisa.

2.1. Prihodi

Na razini konsolidirane središnje države (prema starom obuhvatu) koja uključuje središnji državni proračun i izvanproračunske fondove, ostvaren je ukupni prihod od 70,9 milijardi kuna što predstavlja rast od 0,12% u odnosu na prethodnu godinu.

Doprinosi socijalnom osiguranju iznosili su 22,3 milijarde kuna, što predstavlja rast od 2,1% u odnosu na 2001. g. Slabije prikupljeni prihodi od mirovinskog osiguranja rezultat su uvođenja drugog stupa mirovinskog osiguranja, dok su prihodi od doprinosa na zdravstveno osiguranje rasli za 10% u odnosu na prethodnu godinu. Također su i prihodi od doprinosa za zapošljavanje ostvarili međugodišnji rast od 10%.

Porez na dodanu vrijednost, koji čini 36,5% ukupnih prihoda, zabilježio je iznimno velik porast na godišnjoj razini od 11,5%.

Prihodi od poreza na dohodak smanjeni su za 1,2% u odnosu na 2001. g., što je rezultat novog poreznog tretmana dohotka, u smislu implementacije novih poreznih razreda koji su realno djelovali na povećanje dohotka pojedinaca. Prihodi od poreza na dobit ostvarili su najznačajniji rast od

svih poreznih prihoda (33,8%), što nedvojbeno ukazuje na oporavak gospodarske aktivnosti u zemlji.

Ukupni prihodi od trošarina u 2002. g. ostvareni su na razini od 97,1% iz 2001. g., pri čemu su pad zabilježile trošarine na alkohol i naftne derivate (ustupanje 60 lipa po litri goriva HAC-u i HC-u). Sve ostale kategorije trošarina bilježe međugodišnji rast, a ponajviše trošarine na motorna vozila (68,4%), što je generalno u skladu s povećanjem osobne potrošnje u 2002. g.

Porezom na promet nekretnina prikupljeno je 4,5% više prihoda nego u 2001. g. Najznačajniji pad od svih prihoda zabilježili su porezi na međunarodnu trgovinu (-36,2%), što je bilo i za očekivati uslijed pristupanja u WTO i potpisivanja brojnih ugovora o slobodnoj trgovini.

Neporezni prihodi ostvareni su u iznosu od 3,3 milijarde kuna, što predstavlja međugodišnji rast od 4,2%. Istovremeno, kapitalni prihodi u 2002. iznosili su 2,5 milijardi kuna, tj. ostvareni su na razini 47,4% od prošlogodišnjih prihoda od kapitala.

2.2. Rashodi

Konsolidirana središnja država (prema starom obuhvatu) koja uključuje središnji državni proračun i izvanproračunske fondove, u 2002. g. izvršila je 74,9 milijardi kuna rashoda, odnosno 0,07% više nego u 2001. g.

Pri tome, rashodi za dobra i usluge (plaće i materijalni troškovi) smanjeni su 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. Plaćeno je 3,3 milijardi kuna kamata od čega 1,4 milijarde kuna domaćih i 1,8 milijarde kuna stranih.

Rashodi za subvencije smanjeni su 0,2% u odnosu na prethodnu godinu i iznosili su 3,65 milijardi kuna. Istovremeno je isplaćeno 30,58 milijardi kuna tekućih transfera, što predstavlja međugodišnji rast od 1,3%.

Najznačajniji rast zabilježili su kapitalni rashodi (9,2%) dosegnuvši iznos od 4,78 milijardi kuna.

2.3. Deficit

Navedeno ostvarenje prihoda i izvršenje rashoda rezultiralo je deficitom konsolidirane središnje države (prema starom obuhvatu) u 2002. g. od 4,01 milijardi kuna. Deficit je financiran s 2,25 milijarde kuna iz stranih i 1,76 milijarde kuna iz domaćih izvora.

Sukladno potpisanom Stand-by Aranžmanu s Međunarodnim monetarnim fondom, obuhvat konsolidirane središnje države proširen je u 2002. g. na Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste, Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka i Hrvatski fond za privatizaciju.

Prema tom novom obuhvatu konsolidirana središnja država u 2002. g. ostvarila je 74,73 milijardi kuna prihoda i izvršila 80,67 milijardi kuna rashoda, čime je ostvarila deficit od 5,94 milijardi kuna.

Sukladno tome, konsolidirana opća država u 2002. godini prikupila je 82,8 milijardi kuna prihoda i izvršila 87,9 milijardi kuna rashoda, odnosno ostvarila je deficit od 5,1 milijardi kuna.

Odnosno, isključimo li kapitalne prihode (3,2 milijarde kuna) iz ukupnih prihoda, deficit konsolidirane opće države iznosi 8,27 milijardi kuna, što predstavlja **4,7% BDP-a**.

Međutim, valja naglasiti da se u strukturi deficita konsolidirane opće države, preko 2 milijarde kuna odnosi na deficit Hrvatskih autocesta koji je prvenstveno generiran snažnim porastom izdataka za izgradnju autocesta.

Deficit konsolidirane opće države financiran je s 4,8 milijardi kuna inozemnih i 0,3 milijarde kuna domaćih sredstava.